

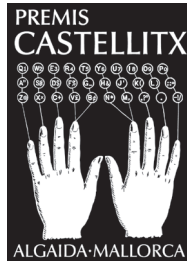
Aina Gelabert Girat

Així... i mai!

*Accèssit de Narració Curta
Certamen Literari de Castellitx*

ALGAIDA, 2001

Collecció Binària · Premis Castellitx · PC2001-N-A-0169-0139

© del text: Aina Gelabert Girat

© de l'edició: Ajuntament d'Algaida, 2019

Publicat per primera vegada a *Certamen Literari de Castellitx 2001. Obres premiades. Part 2. Narració Curta*. Algaida: Ajuntament d'Algaida, 2002. (Plaguetes d'Història i Cultura; 13)

Coberta, maquetació i disseny de la collecció: Bartomeu Salas Mascaró

Coordinació editorial: Bartomeu Salas Mascaró

Ajuntament d'Algaida

C/ del Rei, 6 · 07210 Algaida (Illes Balears)

Tel.: 971 12 50 76 · 971 66 56 79

ajuntament@ajalgaida.net

premiscastellitx@ajalgaida.net

biblioteca@ajalgaida.net

www.ajalgaida.net

Queden totalment prohibides, sense l'autorització per escrit dels titulars del copyright, qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació, total o parcial, d'aquesta obra.

Aina Gelabert Girat

Així... i mai!

*Accèssit de Narració Curta
Certamen Literari de Castellitx*

ALGAIDA, 2001

La narració *Així... i mai!*, d'Aina Gelabert Girat guardonada amb un accèssit al xxv Concurs de Narració Curta del Certamen Literari de Castellitx 2001. En foren jurats, Llorenç Antich Trobat, Pere Fullana Puigserver, Gabriel Janer Manila i Pere Mulet Cerdà.

Així... i mai

S'AMAGAVA DE LA GENT, TANT dels amics com dels desconeguts. No podia deixar que ningú el veiés. No podia arriscar-se a què qualcú pogués, encara que sense donar-hi importància, aclarir si l'havien vist a part o banda.

Sabia que el cercaven. Sabia que el veí de més a prop, aquell a qui son pare havia deixat dos-cents duros per tal que no hagués de vendre la seva hisenda, havia donat el seu nom com a home important de l'altre bàndol.

No li havia vingut gaire de nou. Feia molts anys que es coneixien prou bé, de sempre. Tenien la mateixa edat si fa no fa, i de nins havien compartit jocs i alguna vergarada dels pares respectius. Potser la seva memòria li deia que fins i tot alguna havia estat provocada per una con-tarella no gaire certa. De sempre que era una mica «cueta», el seu veí.

Ara ja no era un joc d'infants. Ara la seva acusació estava feta amb la mala intenció de persona adulta, i no era precisament una espardenyada de la mare el que s'hi jugava. De cap manera. La mare era qui l'havia avisat i aconsellat que s'amagués «fins que tot no hagués passat». Era el mossèn que li havia dit que cercaven el seu fill, el seu fill estimat; aquell mossèn que de damunt la trona estant deia als seus sermons que als rojos se'ls hi havia de donar la mà esquerra, i, mentrestant, tenir un guinet amagat al darrera amb la mà dreta, sempre a punt. Havia anat a ca seva amb una satisfacció als llavis mal amagada, i unes paraules pu-

nyents com a guinavetades n'havien sortit de la seva boca: «se'n duran aquest fill teu ben aviat, amem si així n'aprèn»

Què podia aprendre el seu fill? Ho sabia tot de la vida. De ben petit li havia tocat anar a guardar les ovelles, a tomar ametles, a donar menjar als porcs, a anar a escola quan els altres nins ja eren a ca seva entaulats i amb un plat de sopes al davant. Arribava tard a ca seva i de bon matí ben prest, molt més del que hagués volgut, sa mare el cridava i havia de sortir del llit mig adormit i amb les parpelles ben aferrades per les lleganyes de la son. Ben aviat havia après a guanyar-se les sopes i a ajudar a la seva mare a dur menjar a taula, mentre son pare, allà per terres ben llunyanes intentava fer un petit patrimoni amb la seva suor i el seu enyorament.

Tot el dia havia estat frisoa esperant el fill. Sabia que era a la feina, però no volia anar al taller. «Ves fill meu, jo estaré bé» li digué quan va arribar cansat i satisfet de la feina, encara que preocupat per la situació del país i de molts amics i coneguts que estaven desapareixent un rera l'altre sense aturar. Intentava de convença'l amagant-li el seu dolor, «ningú no es ficarà amb una dona vídua, amb dos fills massa joves per prescindir de sa mare, i massa grans com perquè li puguin tenir esment. Ves fill meu, i sobre tot, amaga't bé, i no surtis per mi, ja t'ho he dit, jo estaré bé. No deixis que et facin cap mal, em moriria de pena, fill meu».

I havia partit. Sense res a les mans per no fer fressa, sinó uns quants duros a la butxaca, no gaire perquè sa mare els necessitaria més, per poder menjar on fos millor. S'havia posat la roba neta: «Ben vestit fill meu», li deia encara sa mare, «que la gent s'estima més tractar amb homes de bona presència, de bones maneres, i tu la necessitaràs, a la gent».

Ell ho sabia, a això. I no hagués fet falta que sa mare li ho hagués dit. Li agradava anar ben vestit, roba bona, americanes, camies i corbates a joc, dins les seves possibilitats, tot ben planxat, tant a l'estiu com a l'hivern. Sa mare se'n feia un tip de planxar amb aquelles planxes de ferro tan feixugues i a l'estiu tan horriblement calentes, però no es queixava, de fet era una manera de estar més a prop del seu fill, de compartir. I la gorra. En tenia tota una col·lecció de gorres amb visera a joc amb les americanes: de vellut, de gal·les, de pelfa, de xeviot... I les polaines, sempre netes i ben estirades. Les moltes fotografies que es feia tot sol o acompanyat en donaven bona fe.

Era un home ben plantat i ho sabia. Tenia bones maneres. S'havia fet a ell mateix, com deien, i se n'havia sortit. Era el major de tots tres germans i de ben petit li havia tocat ajudar als pares a dur la casa. L'escola l'hagué de deixar ben aviat. De primer li tocà anar al camp. Un morrionet amb un pa moreno, quatre figues seques i ametles torrades per passar el dia. A la nit, unes bones sopes i un bocí ben saborós de greixonera de brossat els dies de festa i els diumenges. La seva germana contava que no era ver això, que mai a ca seva l'havien passada tan magre, i que el pa moreno sempre anava acompanyat d'un bon bocí de camaïot o de llangonissa.

Després del camp, als onze anys, a fer feina a una barberia. Li agradava. Hi coneixia molta de gent. Els homes del poble hi passaven quasi bé tots per la barberia, xerraven i ell se'ls escoltava. Se'ls escoltava, i mentre, també aprenia a manejar les eines del mestre. Tenia força traça esmolant el raó i ben aviat havia afaitat més d'un client. Però aquesta feina només cobria una part del seu ego, la d'aportar unes quantes peces al final de la setmana a sa mare.

Per aquell temps son pare era anat a les amèriques, a fer fortuna. Eren molts els que embarcaven amb la bossa buida i el cor ben ple d'enyorament. Eren homes de la terra, forts i segurs d'ells mateixos, de les seves forces, i també de les seves necessitats. La seva terra era dura, no es deixava treballar així com així i no els donava sempre el fruit que n'esperaven. A les amèriques la terra els abraçava, i tard o d'hora premiava a qui la treballava. Si tenies força de voluntat i poca son, ben segur tornaves carregat de duros per comprar més de la teva terra eixuta i erma, però estimada.

Alguns no tornaven. Eren agraïdes aquelles terres llunyanes i s'hi trobaven bé. Enviaven a cercar les seves dones, els seus infants i començaven una nova vida, ben segur no gaire diferent de la que haguessin duit a ca seva sinó fos per la grandària... per la immensitat d'aquells països llunyans... pel xerrar... I pels duros.

Hi somniava ell, amb les amèriques, amb terres on el blat era tan alt com son pare, on s'hi feia el blat de les índies esponerós i airós com una dona bella, on a l'horitzó no s'hi confonia el blau de la mar amb el blau del cel, sinó que el marró de la terra fèrtil i abundosa empal·lidia i en-

groguia fins a entrar al cel. Però hi havia un somni més bell, més per a la seva manera, que desitjava per damunt de tot. Volia aprendre dels llibres.

En sortir de la barberia, horabaixet, anava a ca'ls «hermanos». El seu accent afrancesat l'encisava i feia volar la seva imaginació i augmentar la seva curiositat ja desenvolupada amb escreix. Amb aquells frares avesats a instruir els fills dels senyors del poble mentre tenien coses per ensenyar-los-hi, s'hi passava un bon grapat d'hores cada setmana. Després, a ca seva, ben entrada la nit amb el llum d'oli penjat d'una paret de la seva cambra, feia els deures: nombres i més nombres, càlculs infinits, dibuixos amb tinta xinesa, pàgines de cal·ligrafia cargolada i finament dibuixada, narracions de viatges fantàstics...

Tot quant havia après ho havia pogut emprar en el seu ofici. Era oficial i mà dreta de l'amo de la fusteria, un valencià que, com algun altre, s'instal·là al poble i hi introduí l'ofici. Feia la feina amb ganes, preparava la feina dels altres homes del taller, feia les plantilles, dissenyava mobles, arreglava les màquines, les estudiava i les millorava... i mai no en tenia prou d'aprendre, sempre més i més, amb delit, amb satisfacció. Encara a ca seva, llibres en mà, omplia fulls i més fulls de mobles, fets a escala, de línies esveltes i fines, d'estils nous i d'estils antics, dissenys on hi posava la seva imaginació pensant en tot allò que construiria per a ca seva, pels seus amics o pels fills que ben segur algun dia tendria.

Tenia un humor fi, una mica irònic potser. A la fusteria guanyava prou com per mantenir-se ell i sa mare, anar preparant la casa i estalviant per compartir la seva vida amb la que aleshores ja era la seva enamorada. Malgrat el seu ofici de cosidora que també li permetria aportar a la casa, això potser hauria d'acabar-se quan començassin a arribar els fills. Parlar amb la gent el fascinava. Punyia i sempre aconseguia fer-ne rebotar a més d'un, fos home o fos dona. Tenia aquella rialla mig amagada a baix del nas, una mica cap endins, quan realment es divertia. Només els seus ulls enfonsats dins unes conques ben negres, una mica burletes, acabaven delatant el seu divertiment i, la discussió canviava en rialla comuna o en promesa de tornar-la de la mateixa manera.

El billar del cafè de devora l'església era un bon lloc per la seva ironia. Tenia una gran habilitat per fer una carambola rera l'altra. Això li donava un gran avantatge davant del seu adversari que tenia una gran ne-

cessitat de concentració per mirar de guanyar-li, i se n'aprofitava per fer-lo sortir de botador. Així es divertia doblement. Per guanyar la partida, i pels llamps i trons que s'esdevenien inevitablement, quan l'adversari se'n temia que havia canviat el seu parer de verd en blau, quan ja el tenia convençut del contrari i li estava donant la raó. Si no hi havia diversitat d'opinió, no creia valgués la pena donar voltes a una idea només pel gust d'alimentar la coincidència amb qualcú altre. Per divertir-se i per aprendre a conèixer la gent hi havia d'haver contrast.

Només a la seu del partit i a la Sala es tornava realment seriós. Quan es posaven damunt la taula els problemes del poble, els problemes laborals, els problemes de subsistència de les persones, les necessitats de cultura de la gent, mai no hi jugava. La ironia es convertia en preocupació, la paraula fàcil en pensaments, la carambola en satisfacció per la solució trobada i la perspectiva de la superació del problema. Emperò en fer algun míting, no podia evitar, tot i la serietat amb que s'ho plantejava, provocar l'auditori amb alguna exposició un tant irònica que costàs una mica d'esbrinar.

Amb les travilles als pantalons, pedalejant amb ganes, volava cada horabaixa fins al passeig a trobar la seva estimada, sempre ben vestida, amb la riulla a la boca i la mare recolzada del seu braç, aquella dona tan petita com intel·ligent que havia estat capaç de surar tot una colla de set infants quan ben prest, molt més del que mai hagués pensat ni desitjat, va enviduar.

Feien bona parella. Aquell joc d'ulls negres, amagaven una gran satisfacció per la seva vida. El gust per la lectura que feia créixer amb rapidesa el nombre de prestatges de ca seva, el gust per les discussions, el saber riure i conviure amb germans, germanes i amics, la preocupació per trobar per als qui més necessitaven, fins i tot el gust en el vestir, els donaven seguretat i confiança amb l'esdevenidor. Berenades i rialles omplien els dies de lleure.

Li agradava gravar totes les bones estones compartides. Les cares dels amics agafades per sorpresa per sempre més damunt un negatiu, donaven fe de la seva pròpia felicitat. No n'hi havia gaires de màquines fotogràfiques a la vila a més de la seva, sempre s'apuntava a la darrera tecnologia quan li trobava alguna utilitat, i solia trobar-n'hi. Amb aquest

aparell va poder immortalitzar molts d'aquells moments de felicitat que ara veia desaparèixer, així com desapareix dins el pensament el record d'un somni tot just en despertar-ne, fins a quedar no res, ni la consciència de que mai hagi estat.

Tanmateix estava segur que tot aquell mal son que ara vivia s'acabaria algun dia. No podia ser que els homes, aquells homes i aquelles dones en qui confiava per la seva intel·ligència, bona fe i honestedat, poguessin actuar per sempre més com ara ho estaven fent, com a persones deshonestes i de mala fe destruint tot allò que només havia estat possible construir amb l'esforç de generacions. Les millors persones del poble eren empresonades, empresonades i després afusellades covardament d'amagat als afores de la vila. Ningú mai no en sabia res més. Els carrers a poc a poc s'omplien de negre, de dones vestides de dol pels seus fills o pels seus marits, que desapareguts deien, primer; eren afusellats després d'uns judicis que mai no s'arribaven a fer.

Ara, mentre s'allunyava de ca seva sense saber per quant de temps ni on anar, no entenia res. La gent del poble, els veïnats, homes o dones, es delataven uns als altres, ningú no es podia amagar de la follia que s'estava apoderant del poble. El nombre de camies blaves anava creixent, a mesura que les voreres dels camins s'omplien de sang i els carrers es vestien de negre

Què estava passant? La seva vida discorria com una pel·lícula pel seu pensament i no hi trobava sinó curiositat per les coses, il·lusió per aprendre i millorar; honradesa, ajuda a qui l'havia de menester, i somnis d'un món millor, més just per a tothom, on totes les persones que volguessin treballar i ajudar als altres trobarien feina, amor i amics. Això sa mare ho sabia. Recordava com cada dia en sortir del taller tot un grup de gent confluïen a La Sala i anaven per feina. Els llibres, els oficis, les feines de cada dia es feien de manera voluntària, sense cobrar ni un duro, només amb les ganes de que la Casa de la Vila fos la casa de tothom, el lloc on es fes possible gaudir en pau i harmonia d'un poble per a nins i grans, per dones i homes, per tothom. Joves i grans s'hi trobaven bé, recolzant aquell batle que la voluntat popular havia situat al davant de la batlia.

«La política és cosa de tots», deia. «La política ens ajuda a conviure més bé, a entendre'ns uns als altres, a ser solidaris amb tothom». N'es-

tava ben convençut del que deia als seus mítings. Eren gent jove amb ganes de viure i deixar viure i això era el que transmetien amb les seves paraules, no era un missatge de por, era un missatge de vida. Fins i tot ara ho seguia pensant, mentre fugia, amb el carnet del partit republicà a la butxaca de la jaqueta, on figurava el número set d'afiliació, del qual n'estava tan i tan orgullós.

Abans de partir només havia tengut temps d'amagar els llibres. Sabia que si no ho feia comprometria sa mare. Pels bans que es publicaven constituïa un delicte el simple fet de tenir-los. Si l'agafaven es podria sumar al seu contra. Els posà dins caixes de fusta que sempre en tenia, ben tapats, i cercà on amagar-los. No podia, tampoc volia cremar-los. A més, la fumera en ple juliol hagués pogut cridar l'atenció del veïnatge. Sabia ben cert que si hi anaven girarien la casa de dalt a baix. Els havia de treure als llibres, ni el clot del fems, obert, era segur. No s'ho pensà dues vegades. Al corral, just a baix de la llimonera, una llimonera no gaire jove que fruitava molt poc. Va fer un gran clot tot al seu voltant, més enllà de les arrels i va posar-hi totes les caixes. No plorava. La ràbia era massa gran. A més, les llàgrimes les guardava per sa mare.

Aquella va ser una llimonera agraïda. En acabar la guerra, plena de saviesa i regada amb llàgrimes de mare primer i amb il·lusions i esperança de dona després, es convertí amb l'enveja de totes les llimoneres de la contrada. Plena a vessar de llimones grogues i perfumades fins i tot, segons deia la veïna de més a prop als seus fills encaparroats en tenir germanes i en entendre perquè a ca seva no n'hi arribaven, va fruitar una colla de nines, menys que gràcies, però suficients com per donar abast a les llimones convertides en llimonada o menjades d'amagat darrera la soca, abans no aconseguissin el seu color groc. La llimonera va saber fer moltes nines, de nin només en va saber fer un.

Li costava caminar, com si les cames fossin de plom, com si dugués un gran pes pel coll i l'arrossegàs per en terra. Les paraules de sa mare, els seus ulls plens d'unes llàgrimes que s'esforçaven per no sortir, plens de pena i impotència l'esguardaven, ho sabia, des del portal de ca seva, encara que havia voltat el cantó. L'havia vista precisament quan s'havia girat amb la intenció de tornar enrera, i ella, amb el dit als llavis i la fermeza a la mirada, l'havia fet seguir. No ho sabia llavors que era la dar-

raera vegada que sentia la veu de sa mare. Ningú no va sentir cap paraula més sortir de la seva boca. Aquella dona forta, aquella dona avesada a lluitar tenint-lo sempre al seu costat, no havia parlat més. Havia emmudit per por, per a no delatar-lo, per por a què no li fessin dir on era, què en sabia d'ell. Tot era por.

En sortir del poble agafà una camada. «Bon vespre, on vas en aquestes hores tan mudat? Sinó fos que ja sabem que ja en tens una d'al·lota, i ben plantada que és, podria pensar que vas a festejar sa pubila de son Garba». Va riure i guaitaren unes dents blanques fins aleshores amagades. «Ja t'agradaria ja, poder anar amb aquesta notícia al poble, però no m'hi agafaràs per aquí. I tu, d'on vens? Tampoc no n'hi tens cap de feina a son Garba, que se sàpiga». Rigueren. «Au idò, fins un altre, i no et perdis, no fos cosa que t'agafàs la foscor».

No era la foscor de les hores baixes el que temia. Era la foscor que es menja l'ànim, la foscor que arriba a qualsevol hora del dia, al gran dia o al fosquet, la foscor que a poc a poc incomunica la gent, que oprimeix els batecs del cor, la foscor que no deixa veure la llum que t'envolta, que no deixa cap forat per la il·lusió ni per l'esperança de veure néixer un nou dia o créixer l'amistat, la foscor de la gelosia, de l'enveja, del fanatisme fruit de la ignorància. Aquesta era la foscor que fos com fos havia d'aconseguir no trobar mai i que ara s'estenia, tacada de sang i llàgrimes, per tot arreu.

Durant dies i dies va anar seguint camades, fent camí cap a ciutat. De dia s'amagava on podia, per això no podia anar pel pla, havia de cercar l'aixopluc de turons i barrancs on trobar un forat en una roca, on pogués desaparèixer durant les hores de claror. Caminava de nit. Ho havia sentit a dir i ben aviat va descobrir que no tot estava perdut. En desaparèixer el dia bastava enfilarse dalt de qualque figuera, ben espessida de fullam en ple estiu, i sempre hi trobava un farcellet amb pa, amb formatge, amb sobressada. I aigua, sempre hi trobava un bòtil ple d'aigua on poder apaivagar la set. De fruites i metles el camp ja el proveïa.

De tant en tant coincidia amb qualcú més a baix de les figueres. «Què en saps? De cada dia les notícies són pitjors». «Avancen per tot arreu, els ajuden els altres dos països i tenen molts de duros, i molt d'armament». «S'embruta, i massa». «Per allà he vist camies blaves o soldats, aquest camí no és segur». «Bona sort». I poques paraules més. Compartien les

menges del farcell i cadascú seguia el seu camí. Mai cap nom, mai cap clària. La seguretat era l'únic que no es podia perjudicar.

Sabia que a Ciutat hi trobaria una mica de descans. A més podria saber noves de la seva família. Ella no en podia saber res però d'on es trobava. A través de la seva al·lota havia conegut una gent de bona casta, que l'acolliren sense demanar res. Es coneixien prou. Compartien neguits i esperances i estaven prou segurs allà on vivien tot just a la darrera aturada del tramvia, suficientment a prop de ciutat com per saber tot quant hi succeïa, i prou allunyats com veure-ho venir. La ràdio amb les notícies victorioses de l'altre bàndol els humiliava i els enfonsava. Necessitaven posar tots els sentits per no deixar-se endur, i tot els seus esforços per aconseguir conèixer les veritats. No eren guerrers. Eren simplement homes i dones.

Tanmateix les notícies arribaven. Havien agafat el seu millor amic. Era una mica més gran i vivia just al carrer del darrera. L'havien agafat tot d'una, perquè era batle interí. Havia pres possessió de la batlia després que entre uns quants haguessin ajudat al batle electe a fugir, encara que de res havia servit. Per uns dies havia estat amagat amb la mateixa gent on ara ell era. Però ara ja l'havien afusellat. Al seu amic deien el durien cap a Formentera. Allà hi havia instal·lat un camp de concentració, just a devora d'un dels dos estancs, l'Estanc del Peix, i començaven a enviar-hi molta de gent. En certa manera això li alleugeria el cor. Potser si el duïen lluny del poble tendria alguna possibilitat de sobreviure. Era un home culte, tenia estudis i la seva feina no era físicament pesada. Però era un home fort. Podria aguantar i al cap d'un temps, tornar.

Per ara ell tenia més sort. La mare l'havia advertit a temps. Passaren els dies, i no gaire setmanes. La sensació d'empresonament, l'angoixa de tenir el seus enfora, tanmateix era gairebé irresistible. Patia immensament. El pensament de què podia passar qualche cosa als qui tant estimava mentre ell fos enfora s'anava fent més i més present. Ajudava en tot el que podia. Va conèixer gent com ell, que no es deixava dur pel desencís i que encara creia en què ben aviat es tornaria a una situació on tothom, fos lliure de pensar i expressar-se sense que res ni ningú s'hi oposàs, ni de paraula ni per la força. Però ja no entenia que hi feia damunt les roques, escoltant el renou de les onades en rompre just devora seu.

I tornà. Va refer el camí que un parell de setmanes abans havia fet. A l'anada el pas era lent i pesat. Ara, de tornada, semblava més lleuger que mai, i a mesura que feia camí, anava guanyant rapidesa. Li costava haver de deixar passar la claror del dia i esperar la fosca de la nit per caminar. Però tenia clar que havia de seguir essent prudent si volia tornar a veure els seus.

I no va passar gaire més temps. Era hora de què els nins tornassin a l'escola graduada. Obrí els horabaixes substituint el mestre, un amic seu que havia aconseguit fugir cap a Amèrica abans no el matassin. Ell no va tenir temps ni de conèixer els noms dels nins.

Era una dona jove i forta. Va córrer a demanar, amb la boca plena de paraules i de prec, i els ulls eixuts d'angoixa i de llàgrimes. No podia deixar que estàs ni un sol dia més a la presó. Sabia que no els hi tenien gaire temps. Anà a ciutat. «No te preocupes mujer, si tu novio no ha hecho nada, nada le pasará». Ara era la màxima autoritat civil de l'illa, tot i ser militar de professió. «Això és el que vostè no entén. Són precisament els que no han fet res més que pensar amb els altres els qui pateixen, els que moren cada dia a les presons i als voltants dels cementeris». «Te equivocas una vez más. Però por el buen recuerdo que tenemos en casa por los servicios de tu madre y los tuyos propios que tan buena amiga fuiste de mi hija, haré algo por ti. Vete tranquila».

Però no, no hi estava tranquil·la. Havia de deixar-ho ben clar i amb la cara ben alta. No els hi devia res a aquella gent. Ben al contrari. Primer la seva mare com a cuinera, i ella després com a nina de companyia, s'havien deixat moltes hores i moltes il·lusions en el seu casal de la vila. Era ben hora que se'ls hi pagàs. Dreta davant ell les paraules sortiren fermes, amb fluïdesa. Ja no era un prec. «Vaig cap a la presó a veure com en surt. Hi aniré tot d'una, en el primer tren. Esper que vostè ja haurà tengut temps d'ordenar la seva alliberació». I va partir.

Acabava d'arribar un camió tot ple d'homes. A ell i tots els altres que s'estaven a la presó els hi digueren que agafassin el matalàs de clin i pujassin al camió que tot just s'acabava de buidar. Se'ls enduien a Ciutat per ser jutjats... «No demanis res, però no pugis a aquest camió, no pugis, dóna't per malalt!» No va tenir temps ni de demanar-li què volia dir. Es recargolava de dolor. Varen caure ell i el matalàs humit, brut i res-

caumit, a terra. Els altres pujaren al camió, un darrera l'altre, cap a Ciutat... Ell va quedar.

«Alguien ha hablado a tu favor. No se quién ni porqué, pero me dicen que puedes irte a tu casa». Era el responsable del puesto. «Mira, yo soy militar de profesión, entiendes? Yo no lucho contra los libros ni las ideas. Por esto te haré un favor». Agafà el seu expedient, i amb un encenedor de metxa li pegà foc. «Eres libre. Una mujer te espera al otro lado de la puerta. Seguramente sabes quién es».

La mare, l'esperava a ca seva.

